

<https://doi.org/10.25312/j.10832>

Sanja Miletić <https://orcid.org/0000-0002-6400-812X>
Uniwersytet Łódzki
e-mail: sanja.miletic@uni.lodz.pl

Negatywny transfer językowy u osób mówiących po polsku podczas nauki języka serbskiego – na przykładzie przyimków

Negative language transfer in Polish-speaking students learning Serbian: The case of prepositional constructions

Streszczenie

Artykuł dotyczy negatywnego transferu językowego w użyciu serbskich konstrukcji przyimkowych przez polskojęzycznych studentów filologii słowiańskiej uczących się języka serbskiego jako obcego. Celem badania jest identyfikacja najczęstszych błędów interferencyjnych, ich analiza kontrastywna oraz wskazanie sposobów zapobiegania ich utrwalaniu. Materiał badawczy obejmuje korpus prac domowych i testów gromadzonych w ciągu piętnastu lat nauczania języka serbskiego na różnych poziomach zaawansowania, uzupełniony o ćwiczenia przygotowane na potrzeby badania, w szczególności zadania polegające na tłumaczeniu zdań z języka polskiego na serbski. Materiał poddano jakościowej analizie błędów w ujęciu kontrastywnym, ze szczególnym uwzględnieniem różnic semantycznych i składniowych między polskimi i serbskimi konstrukcjami przyimkowymi. Analiza wykazała, że interferencja języka polskiego ujawnia się przede wszystkim w wyborze przyimka oraz w stosowaniu niewłaściwego przypadku. Najwięcej nieprawidłowości dotyczy konstrukcji z biernikiem i dopełniaczem. Niektóre z analizowanych błędów jedynie naruszają normę językową, inne natomiast zmieniają znaczenie wypowiedzi i mogą prowadzić do nieporozumień komunikacyjnych. Wyniki wskazują na potrzebę systematycznego porównywania struktur obu języków oraz stosowania zróżnicowanych ćwiczeń kontrastywnych, gramatycznych i translacyjnych już od początkowych etapów nauczania.

Słowa kluczowe: język serbski jako obcy, negatywny transfer językowy, interferencja międzyjęzykowa, analiza błędów, konstrukcje przyimkowe

Abstract

This article examines negative language transfer in the use of Serbian prepositional constructions by Polish-speaking students of Slavic philology learning Serbian as a foreign language. The study aims to identify the most frequent interference-induced errors, analyse them contrastively, and indicate ways of preventing them becoming ingrained. The research material comprises a corpus of homework assignments and tests collected over fifteen years of teaching Serbian at different proficiency levels, supplemented with exercises designed for the study, particularly tasks involving the translation of sentences from Polish into Serbian. The material is examined through qualitative error analysis and a contrastive approach, with particular attention to semantic and syntactic differences between Polish and Serbian prepositional constructions. The analysis shows that Polish interference is manifested primarily in the selection of prepositions and the use of inappropriate case forms. The largest group of errors involves constructions governing the accusative and genitive cases. While some of the errors merely violate linguistic norms, others alter the intended meaning and may result in communicative misunderstandings. The findings demonstrate the need for systematic comparison of structures in the two languages and for the use of varied contrastive, grammatical, and translation exercises from the initial stages of language instruction.

Keywords: Serbian as a foreign language, negative language transfer, cross-linguistic interference, error analysis, prepositional constructions

Wstęp

Proces przyswajania języka obcego obejmuje nie tylko opanowanie nowego zasobu leksykalnego, lecz także nabywanie nieznanych wcześniej struktur gramatycznych, schematów składniowych oraz elementów właściwych dla danej wspólnoty językowo-kulturowej. Istotnym elementem tego procesu jest transfer językowy, rozumiany jako przenoszenie uprzednio nabytej wiedzy i umiejętności językowych na grunt języka docelowego (Dąbrowska, 2000: 55). Zjawisko to może pełnić funkcję wspierającą proces uczenia się, szczególnie w przypadku podobieństw między językiem ojczystym a językiem obcym. W takich sytuacjach mamy do czynienia z transferem dodatnim, który ułatwia przyswajanie nowych elementów języka oraz wzmacnia motywację uczących się.

W kontekście nauczania języka serbskiego jako obcego transfer dodatni jest widoczny zwłaszcza na początkowym etapie nauki, kiedy uczący się dostrzegają podobieństwa leksykalne między językiem polskim a serbskim. Efekt tegoż właśnie, na pierwszych zajęciach z nauki praktycznej języka serbskiego jako obcego, wykorzystuje zawsze autorka niniejszej pracy i na przykładzie 20 słów o tym samym znaczeniu, które w językach serbskim i polskim brzmią tak samo (w zapisie łacinką niektóre z nich mają nawet taką samą formę graficzną, na przykład: *sok*, *lampa*, *nos*, *oko*, choć to akurat początkowo nie ma większego znaczenia, gdyż główny nacisk kładzie się na sposób artykulacji) pokazuje, w trochę żartobliwy sposób, że język serbski nie jest trudny do nauczenia, ponieważ każdy bez wcześniejszego kontaktu z nim umie już powiedzieć kilka słów po serbsku, co sprzyja budowaniu pozytywnego nastawienia wobec nauki języka. Jednocześnie jednak podobieństwa między językami mogą prowadzić do powstawania błędnych analogii. W takich przypadkach transfer przyjmuje formę negatywną, określaną mianem interferencji międzyjęzykowej, i staje się czynnikiem utrudniającym przyswajanie poprawnych struktur językowych.

Jednym z obszarów szczególnie podatnych na występowanie interferencji są konstrukcje przyimkowe, których poprawne użycie wymaga uwzględnienia specyficznych właściwości składniowych i semantycznych danego języka. Nadmierne poleganie na strukturach języka ojczystego prowadzi w tym zakresie do powstawania błędów, które mogą powodować zakłócenia komunikacyjne, a w niektórych przypadkach również nieporozumienia interpretacyjne. Choć w przypadku języka polskiego i serbskiego całkowite uniemożliwienie komunikacji zdarza się stosunkowo rzadko, błędy te stanowią istotny wskaźnik działania mechanizmów interferencyjnych oraz poziomu opanowania języka obcego.

Celem niniejszego artykułu jest analiza błędów związanych z użyciem przyimków w konstrukcjach języka serbskiego przez polskich studentów oraz określenie ich źródeł w kontekście interferencji międzyjęzykowej. Problematyka ta nie doczekała się dotychczas szerszego opracowania w ujęciu konfrontatywnym obejmującym język polski i serbski, co uzasadnia potrzebę podjęcia niniejszych badań. Podstawę analizy stanowią materiały własne autorki, zgromadzone w trakcie piętnastoletniej praktyki dydaktycznej w nauczaniu języka serbskiego jako obcego, uzupełnione o dane pozyskane w ramach badań przeprowadzonych na potrzeby tego opracowania. Ze względu na ograniczenia objętościowe artykułu przedstawiona analiza ma charakter egzemplifikacyjny i koncentruje się na wybranych, reprezentatywnych przykładach ilustrujących omawiane zjawiska.

Metodologia badania i zbieranie korpusu

Podstawą badań jest korpus pisemnych prac domowych i testów napisanych przez studentów filologii słowiańskiej na Uniwersytecie Łódzkim, zbieranych przez 15 lat prowadzenia zajęć nauki praktycznej języka serbskiego jako pierwszego albo drugiego języka obcego w trakcie studiów na wszystkich poziomach, uzupełnione o dane pozyskane w ramach badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania, w formie ćwiczeń z różnymi zagadnieniami, związanymi z tematyką badania, z akcentem na ćwiczeniach polegających na tłumaczeniu zdań z języka polskiego na serbski (w których jest najłatwiej zauważyć interferencję międzyjęzykową). Języki serbski i polski jako języki słowiańskie są do siebie podobne i dlatego, za bardzo polegając na własnym poczuciu języka, jak i na języku ojczystym, studenci często popełniają błędy, co jest konsekwencją tego, że im języki są strukturalnie bliższe, tym częściej pojawiają się błędy interferencji (Dąbrowska, Pasieka, 2006: 18). Jeśli nie poświęci się temu problemowi uwagi, później trudno jest się go pozbyć.

Problematyka

Opanowanie języka obcego pozostaje w istotnym stopniu uwarunkowane sposobem konceptualizacji rzeczywistości właściwym dla języka ojczystego. To właśnie ta perspektywa stanowi jedno z podstawowych źródeł interferencji międzyjęzykowej, która ujawnia

się zarówno w procesie recepcji tekstów obcojęzycznych, jak i w trakcie ich produkcji. W przypadku języka polskiego i serbskiego zjawisko to jest szczególnie widoczne w obszarze konstrukcji przyimkowych, które pomimo licznych podobieństw systemowych wykazują również istotne różnice strukturalne i semantyczne. W konsekwencji konstrukcje te należą do obszarów szczególnie problematycznych dla studentów, prowadząc do stosunkowo częstego występowania błędów interferencyjnych, które mogą utrwalać się na dalszych etapach nauki i sprzyjać powstawaniu kolejnych nieprawidłowości językowych.

Dodatkowym utrudnieniem jest fakt, że zagadnienie to nie zostało dotychczas w wystarczającym stopniu opracowane w materiałach dydaktycznych przeznaczonych do nauczania języka serbskiego jako obcego. Podręczniki wydawane w Serbii mają zazwyczaj charakter uniwersalny i nie uwzględniają specyfiki interferencji wynikającej z konkretnego języka ojczystego uczących się, natomiast publikacje dostępne na rynku polskim, mimo że skierowane do polskojęzycznych odbiorców, nie zawsze poświęcają temu problemowi należyłą uwagę. Brak systematycznego opracowania tego zagadnienia może prowadzić do utrwalania się błędnych struktur, które w późniejszych etapach nauki stają się trudniejsze do wyeliminowania.

W związku z powyższym istotne jest poświęcenie większej uwagi analizie konstrukcji przyimkowych szczególnie podatnych na interferencję międzyjęzykową. Celem niniejszego badania jest identyfikacja konstrukcji sprawiających największe trudności polskim studentom uczącym się języka serbskiego, ich analiza w ujęciu kontrastywnym oraz przedstawienie typowych błędów wynikających z negatywnego transferu językowego. Podjęta analiza ma na celu nie tylko opis badanego zjawiska, lecz także wskazanie jego implikacji dydaktycznych, w szczególności w zakresie zapobiegania utrwalaniu się błędów interferencyjnych oraz wspierania procesu rozwijania kompetencji językowej uczących się.

Cel badania

Celem artykułu jest przedstawianie, porównywanie i analiza błędów w tworzeniu konstrukcji z przyimkami, jak i złej interpretacji tych struktur w języku serbskim, dokonywanej przez studentów filologii słowiańskiej UŁ. Warto podkreślić, że w tym artykule nie zostaną głębiej zanalizowane ani podział błędów według ich rodzaju (Dąbrowska, Pasieka, 2006: 18), ani pytanie o przyczyny braków w kompetencji uczących się i powody powstawania błędów. Ustalanie przyczyn danego błędu językowego jest bowiem zazwyczaj bardzo trudne, a jeśli nawet uda się ustalić prawdopodobną przyczynę, nigdy nie ma całkowitej pewności, że jest to rzeczywisty powód występowania danej usterki (Dąbrowska, Pasieka, 2006: 18). Celem przede wszystkim jest, jak już podkreślono, wskazywanie na błędy i ich przedstawianie metodą konfrontatywną, jak również możliwości zapobiegania błędom w przyszłości.

Analiza materiału

Analiza zebranego korpusu została oparta na dwóch gramatykach, jednej serbskiej i jednej polskiej. Opisane są w nich części mowy odmienne przez przypadki. Serbskim źródłem jest *Semantika savremenoga srpskog jezika* pod redakcją Milki Ivić, jak też najbardziej znana i obecnie najdokładniejsza *Gramatika srpskoga jezika*, autorstwa Živojina Stanojčića i Ljubomira Popovicia, polskim zaś – *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia* pod redakcją Zuzanny Topolińskiej. Analiza zebranego materiału będzie przy tym przedstawiona metodą konfrontatywną.

W dalszej części zostaną pokazane najczęstsze błędnie używane konstrukcje, popełnione przez studentów, podzielone w podgrupy według przyimków niepoprawnie używanych w języku serbskim, ponieważ tylko one są poddane analizie. Podana będzie również informacja o przyimku w języku polskim (ale nie przykłady), którego forma czy znaczenie doprowadziły do powstania błędu. Przed dokładniejszą analizą warto podkreślić, że nie będą oddzielnie przedstawiane błędy studentów na każdym poziomie nauki. Niniejsze badanie potwierdziło już wspomnianą tezę, że błędów jest stosunkowo więcej na niższych poziomach, jak również że bardzo często błędy są spowodowane nie tylko poziomem, ale też motywacją każdego studenta oraz innymi czynnikami (Dąbrowska, Pasięka, 2006: 35).

Przyimek *u*

Najczęściej popełnianym błędem jest mylenie się przy używaniu przyimków *u* i *na* w miejscowniku, pomimo że obydwa przyimki mają takie samo znaczenie w obu językach. Są jednak sytuacje, kiedy w języku serbskim używa się przyimka *na*, a w polskim *u*, co prowadzi do powstawania błędów:

1. *Gledao sam taj film u internetu, iako je juče bio i u televiziji.*
2. *Moja mama radi u institutu, i jako dugo je svaki dan u poslu.*
3. *Učestvovala sam u studentskoj konferenciji.*
4. *Zašto me nisi čeka u dogovorenom mestu?*

Ten typ zamiany używania przyimków w ramach tego samego typu błędów może także przyjmować odwrotną postać, gdy zamiast *u* używany jest przyimek *na*:

Bio sam na taretani, a potem na pošti po paket.

Przyimek *na*

Najwięcej błędów przy użyciu przyimka *na* pochodzi z reguły, że w języku polskim przyimek ten stosowany jest w konstrukcjach z biernikiem i czasownikiem *czekać*. W języku serbskim natomiast czasownik ten łączy się z biernikiem, ale bez przyimka, stąd powstają błędy:

1. *Čekam na tebe već pola sata, gde si?*
2. *Zakasniću ponovo na posao. Čekam na autobus već pola sata i nema ga.*

Również stosunkowo częste jest używanie przyimka *na* zamiast serbskiego *za*, kiedy daną konstrukcją wyraża się cel albo zamiar wykonywania jakiejś czynności:

1. *Štedimo novac na novi auto/putovanje.*
2. *Ne zaboravi novac na hotel.*

Jako podgrupę warto wymienić sytuacje, gdy jako wynik negatywnego transferu występuje przyimek *na*, podczas gdy w języku serbskim go nie ma (nawet konstrukcja jest inna). Dotyczy to określania okresu, który obejmuje jakąś czynność:

1. *Trošimo 600 zlota na nedelju kupujući samo hranu.*
2. *Stan košta 700 evra na mesec.*

Przyimki *kroz* i *preko*

Przyimki *kroz* i *preko* to kolejne przykłady stosunkowo często popełnianych błędów. Niepoprawne ich używanie związane jest z tym, że w języku polskim istnieje tylko forma *przez*. Różnica pomiędzy serbskimi przyimkami polega na tym, że najczęściej *kroz* jest używane z rzeczownikami oznaczającymi zamkniętą przestrzeń (na przykład *kroz tunel, sobu, kuću*), a *preko* – otwartą (na przykład *preko puta, preko mosta*) albo przejście przez jakąś przeszkodę (na przykład *preko ograde, zida*), z jeszcze ważniejszą różnicą, że drugi z powyższych przyimków łączy się z dopełniaczem, nie z biernikiem, tak jak w języku polskim. W języku polskim przyimek *przez* połączony w konstrukcję z biernikiem posiada oba znaczenia jednocześnie. Tak powstają błędy:

1. *Idemo preko park.*
2. *Mačka prolazi kroz put.*
3. *Treba da pljuvamo tri puta kroz levo rame.*
4. *Nije ga bilo preko nekoliko minuta.*

Warto również podkreślić, że w niektórych przypadkach błędne użycie przyimka może doprowadzić do niewłaściwego zrozumienia treści komunikatu, na przykład:

1. *Nije ga bilo preko pola sata!*
2. *Čekala sam ga preko 45 minuta na kiši, a nije došao.*

Powyższe zapisy po serbsku wskazują na dłuższy czas niż ten, który jest podany w zdaniu (po polsku: *ponad*). Natomiast w języku polskim użyty w tym przypadku przyimek *przez* będzie oznaczał dokładnie ten okres czasu, który został wskazany w zdaniu.

Przyimek *o*

Do błędnego użycia przyimka *o* zamiast serbskiego *u* w konstrukcjach określających czas realizacji danej czynności dochodzi bardzo często, szczególnie na początkowych poziomach nauki języka serbskiego jako obcego, co ilustrują przykłady:

1. *Časovi ponedeljkom počinju o 8.*
2. *O tim vremenu se ne dolazi kući. Trebalo je da dođeš najkasnije o ponoći.*

Uczący się języka serbskiego często popełniają w tym przypadku dodatkowy błąd w tworzeniu konstrukcji, analogicznie używając miejscownika zamiast biernika.

Przyimek *iz*

Używanie przyimka *iz* stanowi dla osób uczących się języka serbskiego jako obcego największy problem, ponieważ przyimek ten jest ekwiwalentem polskiego *z*, który łączy się

i z dopełniaczem, i z narzędnikiem. Z drugiej strony w języku serbskim jako ekwiwalenty polskiego *z* istnieją przyimki *iz* (dopełniacz) i *sa* (narzędnik), a tę samą semantykę może mieć także przyimek *od* (dopełniacz), więc możliwości popełnienia błędu jest wiele:

1. *Pravila sam za doručak sendvič iz kajgane.*
2. *Na pustom ostrvu jeli bismo voće iz drveta.*
3. *Kada sam izašao iz aerodroma, video sam da niko ne čeka na mene.*
4. *To kao da mi je palo iz neba.*
5. *Iz druge strane, nisi u pravu.*
6. *Sviđaju mi se pesme iz novog albuma.*

Przyimek *do*

Przyimek ten jest stosunkowo często błędnie stosowany w konstrukcjach z dopełniaczem zamiast serbskiej konstrukcji z przyimkiem *za* i biernikiem w sytuacjach, kiedy konstrukcja ta określa, w jakim celu używany jest dany produkt:

1. *Četkica do zuba.*
2. *Prašak do peciva.*
3. *Pasta do cipela.*

Przyimek *po*

Błędne używanie przyimka *po* spowodowane jest tą samą sytuacją, co nieprawidłowe stosowanie przyimków *kroz* i *preko*. W języku serbskim ekwiwalentami tego przyimka mogą być *po* i *posle*, z tym że nie mają one tego samego znaczenia. Przyimek *po* w języku serbskim odpowiada polskiemu przyimkowi *według*, a *posle* przyimkowi *po*. W ten sposób jako wynik negatywnego transferu powstają błędy:

1. *Po mene, to nije dobar film.*
2. *Po večeri smo otišli u šetnju.*
3. *Po tim razgovoru mi više ništa nije bilo jasno.*

Należy podkreślić, że również w tych przykładach pod wpływem języka ojczystego dochodzi do błędnego używania przypadku.

Przyimek *između*

W języku serbskim występują dwa synonimiczne przyimki: *između*, który łączy się z dopełniaczem, i *među*, który łączy się z narzędnikiem. Nie ma tu mowy o absolutnej synonimii, ale w większości sytuacji przyimków tych można używać zamiennie. W języku polskim natomiast w tym znaczeniu stosuje się tylko przyimek *(po)między*, łączący się z narzędnikiem, co stanowi powód powstawania błędów:

1. *Između komodom i prozorom su cveće.*
2. *Između mojih prijatelja, ja sam najstariji.*
3. *Nema razlike između homo i heteroseksualcima.*
4. *Ne mogu da te nađem između mojih brojeva u telefonu.*

Jako odrębną grupę warto oddzielić przyimki, których błędne użycie prowadzi do zmian semantycznych samego komunikatu, co może przyczyniać się do nieporozumień, a nawet, choć bardzo rzadko, uniemożliwia dalszą komunikację.

Przyimek *u*

Jak wcześniej wspomniano, uczący się języka serbskiego jako obcego najczęściej popełniają błędy, używając przyimka *u*. Trzeba jednak podkreślić inną, bardzo często występującą sytuację. Zarówno w języku polskim, jak i serbskim określenie miejsca realizacji danej czynności wyrażane jest przyimkami *u* i *na* w połączeniu z miejscownikiem. W języku serbskim istnieje jeszcze jedna możliwość: używanie przyimka *kod* z dopełniaczem, ale tylko wtedy, kiedy przyimek łączy się z rzeczownikiem oznaczającym osobę (na przykład *Sada sam kod mame*) albo miejsce, które nie jest szczegółowo określone (na przykład *Kod bioskopa sam*). Z powodu negatywnego transferu powstają konstrukcje, które zmieniają semantykę komunikatu:

1. *Sveska mi je ostala u mami.*
2. *Bio sam u Milici.*

Przyimek *do*

Przyimek *do*, jak i poprzedni, przyimek *u*, obrazują jeszcze jedną sytuację, kiedy negatywny transfer może doprowadzić do nieporozumień. Problem polega na tym, że czasowniki ruchu w języku polskim łączą się z przyimkiem *do* i dopełniaczem, a w języku serbskim z przyimkami *u* oraz *na* i biernikiem. Zagadnienie to jest dla uczących się języka serbskiego jako obcego problematyczne przez cały okres nauki, między innymi ze względu na samą nazwę przypadku (biernik), za pomocą którego w języku serbskim wyraża się ruch. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że w serbskim przyimek *do* oznacza krótką czynność (na przykład *Idem do apoteke* : *Idem u apoteku*) albo zatrzymanie czy zostawianie czegoś tuż przy czymś, co jest określone rzeczownikiem. W konsekwencji – kiedy poprzez utworzoną konstrukcję nie jest przekazywana zamierzona informacja – powstają takie błędy, jak:

1. *Idem do Varšave.*
2. *Dodi do mene.*
3. *Odnesi to do frižidera.*

Przyimek *pod*

Przy tworzeniu konstrukcji oznaczającej, że na kogoś będziemy czekać w pobliżu jakiegoś miejsca, w języku polskim jest powszechnie używany przyimek *pod* z narzędnikiem. W tym samym znaczeniu w języku serbskim stosuje się konstrukcję z przyimkami *kod* czy *ispred* łączącymi się z dopełniaczem. Jako wynik negatywnego transferu bardzo często powstają niepoprawne konstrukcje, które dodatkowo zmieniają znaczenie całego komunikatu:

1. *Naći ćemo se pod zgradom.*
2. *Čekaću na tebe pod fakultetom.*

Na koniec warto wspomnieć o jeszcze jednym przykładzie zakłócenia komunikacji, prowadzącym często do komicznych sytuacji albo zdziwienia. Mianowicie w języku polskim konstrukcje typu *ze sobą, obok siebie, do siebie* oznaczają, że co najmniej dwie osoby prowadzą jakąś czynność naprzemiennie z innymi uczestnikami. W języku serbskim takie znaczenie wyraża się konstrukcjami *jedan sa drugim, jedan pored drugog*. Ponadto występująca w języku serbskim konstrukcja *sa sobom* ma zupełnie inne znaczenie niż polskie *ze sobą*: oznacza bowiem ‘prowadzić jakąś czynność z samym sobą jako dialog wewnętrzny’, podczas gdy konstrukcja *pared sebe* jest wskaźnikiem problemów natury psychicznej, na co wskazują przykłady:

1. *Sedeli su pored sebe u bioskopu.*
2. *Danima su pisali sa sobom, a onda je kontakt naglo prekinut.*
3. *Njih dvoje stalno razgovaraju sa sobom.*

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza przyswajania i stosowania konstrukcji przyimkowych w języku serbskim przez polskich studentów oraz towarzyszących temu błędów potwierdziła istotną rolę interferencji języka pierwszego w procesie przyswajania języka obcego (Dąbrowska, 2000: 73). Wyniki badania wskazują, że wpływ języka polskiego przejawia się przede wszystkim w zakresie tworzenia konstrukcji z biernikiem i dopełniaczem, które okazały się obszarem największej liczby nieprawidłowości. Obserwacja ta pozostaje zgodna z założeniami wynikającymi z analizy kontrastywnej obu systemów językowych. Jednocześnie należy podkreślić, że tego rodzaju błędy stosunkowo rzadko prowadzą do całkowitego zakłócenia komunikacji, co może ograniczać świadomość ich znaczenia wśród uczących się oraz wpływać na poziom motywacji do ich eliminowania.

Uzyskane wyniki wskazują ponadto na wyraźną zależność między poziomem kompetencji językowej a częstotliwością występowania błędów interferencyjnych. Wraz ze wzrostem biegłości językowej oraz poziomu motywacji obserwuje się stopniowe ograniczanie liczby nieprawidłowych konstrukcji, co potwierdza istotną rolę czynników indywidualnych w procesie przyswajania języka obcego. Jednocześnie analiza zebranego materiału wykazała, że poziom zaawansowania osoby uczącej się języka obcego nie zawsze pozostaje w bezpośredniej korelacji z poprawnością językową, co wskazuje na znaczenie takich czynników, jak systematyczność pracy, świadomość językowa oraz indywidualne strategie uczenia się.

W świetle przedstawionych wyników szczególnego znaczenia nabiera odpowiednio ukierunkowana interwencja dydaktyczna, podejmowana przez lektora już na początkowych etapach nauczania. Im lepiej znamy obcy język, tym bardziej nie ufamy prostym analogiom i wykazujemy tym większą skłonność do weryfikacji nasuwającej się odpowiedzi (Wilczyńska, 1992: 162). Wynika z tego, że wraz z rozwojem kompetencji językowej uczący się wykazują większą skłonność do weryfikowania intuicyjnych analogii między językami, co sprzyja bardziej świadomemu i refleksyjnemu przyswajaniu struktur językowych. Doświadczenie dydaktyczne autorki wskazuje, że skutecznym sposobem

ograniczania błędów interferencyjnych jest systematyczne stosowanie zróżnicowanych ćwiczeń, realizowanych w odmiennych kontekstach komunikacyjnych. Szczególną efektywnością charakteryzują się – poza tradycyjnymi ćwiczeniami gramatycznymi – zadania wykorzystujące narzędzia cyfrowe jak Kachoot i Wordwall, ćwiczenia polegające na rekonstrukcji struktur zdaniowych (układanki) oraz ćwiczenia translacyjne, które umożliwiają bezpośrednie uwidocznienie różnic strukturalnych między językiem polskim i serbskim. Działania te sprzyjają rozwijaniu świadomości językowej oraz ograniczaniu negatywnego transferu, zwłaszcza w odniesieniu do konstrukcji wykazujących największe rozbieżności systemowe.

Zastosowanie podejścia konfrontatywnego oraz analizy błędów stanowi istotne narzędzie zarówno w badaniach nad akwizycją języka obcego, jak i w praktyce dydaktycznej. Umożliwia ono identyfikację obszarów szczególnie podatnych na interferencję oraz wdrażanie działań dydaktycznych ukierunkowanych na jej ograniczanie. Jednocześnie należy podkreślić, że podejście to powinno być traktowane jako jeden z elementów szerszej strategii dydaktycznej, uwzględniającej złożony charakter procesu przyswajania języka obcego.

Ze względu na dwukierunkowy charakter mechanizmów interferencji międzyjęzykowej (Wesołowska, 1992: 64) przedstawione wyniki mogą znaleźć zastosowanie również w badaniach nad przyswajaniem języka polskiego jako obcego przez osoby serbskojęzyczne. W tym kontekście niniejsza analiza stanowi wkład w badania nad interferencją międzyjęzykową oraz może stać się podstawą do dalszych badań kontrastywnych w zakresie dydaktyki języków słowiańskich jako obcych.

Bibliografia

Bartnicka B., Satkiewicz H. (2007), *Gramatyka języka polskiego. Podręcznik dla cudzoziemców*, Warszawa: Wiedza Powszechna.

Dąbrowska A. (2000), *Interferencja wewnątrzjęzykowa jako jedna z przyczyn błędów popełnianych przez cudzoziemców uczących się JPJO*, [w:] R. Kuźmińska (red.), *Nauczanie języków obcych na lektoratach w dobie reformy szkolnictwa i integracji ze Wspólnotą Europejską*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej 2000, s. 55–61.

Dąbrowska A., Pasieka M. (2006), *Błąd językowy – niedostatek kompetencji, luka w sprawności czy niewłaściwa strategia?*, [w:] A. Seretny, E. Lipińska (red.), *Sprawności przede wszystkim*, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, s. 15–35.

Stanojčić Ž., Popović Lj. (2000), *Gramatika srpskoga jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Topolińska Z. (red.) (1984), *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia*, Warszawa: PWN.

Wesołowska D. (1992), *Interferencja międzyjęzykowa jako źródło błędów*, [w:] S. Grabias (red.), *Język polski jako język obcy*, Lublin: Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS, s. 63–68.

Wilczyńska W. (1992), „*Faux amis*” czy „*amis infidèles*” – definicja a praktyka, [w:] J. Maćkiewicz, J. Siatkowski (red.), *Język a kultura. T. 7. Kontakty języka polskiego z innymi językami na tle kontaktów kulturowych*, Wrocław: Wydawnictwo „Wiedza o Kulturze” Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 161–168.